

علیه دوگانه شهرام و شریف

تقی شهرام به روایت اسناد اطلاعات دست اولی درباره تقی شهرام دارد و چهره‌ای تازه از مجید شریف‌واقفی ترسیم می‌کند

اردیبهشت ۱۳۵۲ از زندان فرار می‌کنند. همین فرار قهرمانانه باعث می‌شود پس از مدتی شهرام به مرکزیت سازمان راه یابد و در کنار رضا رضایی و بهرام آرام قرار گیرد. اگرچه بعدها افرادی چون حمید روحانی و جواد منصوری احتمال ساختگی بودن فرار شهرام را مطرح کردند اما نویسنده با برشمردن دلایلی این احتمال را رد می‌کند.

معرفی شریف واقفی متفاوت

پس از کشته شدن (خودکشی) رضا رضایی، مرکزیت سازمان از خرداد تا شهریور ۵۲ شامل تقی شهرام و بهرام بود تا این که با پیشنهاد و حمایت شهرام، مجید شریف واقفی وارد مرکزیت شد. در آبان ۵۲ طی نشست ۴ نفره مرکب از سه عضو مرکزیت و یک کادر مشاور مرکزیت (علیرضا سپاسی آشتیانی) که در کرج برگزار شد، طرح تقی شهرام برای سازمان دهی نوین به بحث گذاشته شد و مورد قبول قرار گرفت و به این ترتیب فضا برای سیطره همه‌جانبه تقی شهرام بر سازمان مهیا شد. در آذر ۵۳ با نوشتن مقاله «پرچم مبارزه ایدئولوژیک را برافراشته سازیم» در نشریه داخلی سازمان پرچمدار تغییر ایدئولوژی شد. بعد از این مقاله بود که اعتراض مجید شریف واقفی به رفتارهای شهرام شروع شد. از جمله نکات مهمی که در این کتاب به طور نسبتاً مفصل به آن پرداخته شده، ماهیت اختلاف مجید شریف با تقی شهرام است. غالباً اعتراض شریف به شهرام، اعتراض یک سازمانی معتقد و مذهبی و وفادار به راه بنیان‌گذاران معرفی می‌شود و این که شریف تلاش داشته مانع از تغییر ایدئولوژی شود اما احمدرضا کریمی در فصل پنجم کتاب با عنوان «اختلاف‌های ایدئولوژیک و تصفیه‌های خونین» درباره اختلاف شریف واقفی و شهرام می‌نویسد: «برخی بر این نظرند و باور دارند که خلوص ایدئولوژیک مجید شریف با مرکزیت مارکسیست شده کشاند؛ چرا که در یادداشت‌های شخصی‌اش که مخالفان او نام آن را «پیش‌نامه شریف واقفی» گذاشتند، بارها به تزلزل مذهبی و روحی و حتی سست شدن انگیزه‌های مبارزاتی‌اش تصریح کرده است. علاوه بر این، وی به همه اصول مورد قبول سازمان از

سازمان

محدثقی شهرام در سال ۱۳۴۸ دانشجوی رشته ریاضی دانش‌کده علوم دانشگاه تهران بود که در دانش‌کده با موسی خیابانی آشنا شد و از طریق او به سازمان مجاهدین - که البته آن زمان هنوز نامی نداشت - پیوست. اولین مسئول شهرام و دوست دبیرستانی‌اش ناصر جوهری در تشکیلات، علی میهن دوست بود و مسئول بعدی آن دو سعید محسن بود. پس از لورفتن سازمان توسط شاه‌مراد دلفانی شهرام هم به همراه بسیاری دیگر از اعضا در اول شهریور ۱۳۵۰ دستگیر می‌شود. کریمی در فصل اول کتاب که به بازداشت و فرار شهرام از زندان ساری اختصاص دارد، معتقد است اولین بذره‌های مارکسیست شدن شهرام در زندان قصر کاشته شد که با سه زندانی مارکسیست ارتباط پیدا کرد: «نخستین فرد از این افراد محمدتقی افشانی عضو چریک‌های فدایی خلق؛ علی‌رضا شکوهی رهبر گروه «ستاره سرخ» نفر بعدی بود؛ و سومین فرد حسین عزتی کمره‌ای عضو همان گروه بود. تقی شهرام مطالعات و آموخته‌های خود از مارکسیسم، به‌ویژه مبحث ماتریالیسم تاریخی را با کمک این سه نفر تکمیل کرد.» شهرام و عزتی که در تدارک یک اعتصاب در زندان قصر بودند به زندان ساری منتقل می‌شوند و در این زندان با هم‌دستی و همراهی ستوان امیرحسین احمدیان شب ۱۵

اکبر ممتاز روزنامه‌نگار

اگر قرار باشد از بین اعضای برجسته سازمان مجاهدین خلق در ادوار مختلف سه چهره اصلی نام برده شود، بی‌تردید محمد حنیف‌نژاد، تقی شهرام و مسعود رجوی خواهند بود. حنیف‌نژاد کلیدی‌ترین و تأثیرگذارترین فرد بین بنیان‌گذاران سازمان بود و بعد از ضربه شهریور ۱۳۵۰ و اعدام بنیان‌گذاران این تقی شهرام بود که توانست بعد از رضا رضایی در سازمان محوریت تام پیدا کرده و از سال ۱۳۵۲ تا ۱۳۵۷ فرد شماره یک سازمان باشد. تقی شهرام نه جایگاه و وجاهت بنیان‌گذاران سازمان مجاهدین خلق را داشت که کادرهای بعدی زندگینامه‌های مفصلی برایش بنویسند و نه سازمانی که به او نزدیک بود به جا ماند تا میراث‌دار یاد و نامش باشد. نزدیک‌ترین افراد به او «پیکار»ی‌هایی بودند که کمی پیش از پیروزی انقلاب اخراجش کردند؛ هر چند پس از اعدامش شرحی تمجیدآمیز درباره او نوشتند. با وجود تمام ارجاعاتی که در تحلیل‌ها راجع به مجاهدین خلق به شهرام داده می‌شد و به‌ویژه نقش او در تغییر ایدئولوژی سازمان اما شرح حال مفصل و دقیقی از تقی شهرام وجود نداشت، تا این که سال ۱۳۹۲ یکی از هم‌سازمانی‌های سابق شهرام (بهروز جلیلیان) با قدری تحقیق از بستگان او شرح حال متفاوتی با عنوان «به یاد رفیق تقی شهرام و فرار تاریخی‌اش»، نوشت. کتاب «تقی شهرام به روایت اسناد» نوشته احمدرضا کریمی که مرکز اسناد انقلاب اسلامی چاپ نخست آن را سال ۹۸ منتشر کرد، مفصل‌ترین کتابی است که تاکنون درباره تقی شهرام منتشر شده است. در بخش پیوست‌های کتاب بیش از ۲۰۰ سند درباره شهرام وجود دارد. این کتاب نه تنها اطلاعات دست اولی درباره تقی شهرام ارائه می‌دهد بلکه چهره‌ای تازه از مجید شریف واقفی هم ترسیم می‌کند که تاکنون چندان مورد بحث قرار گرفته نشده است.

فراری زندان ساری در مرکزیت

شرح تاریخچه سازمان مجاهدین...

■ احمدرضا کریمی
■ مرکز اسناد انقلاب اسلامی
■ ۱۴۴ صفحه

در واقع گزارشی است که ۱۳۶۴ توسط یکی از اعضای سابق سازمان مجاهدین خلق، احمدرضا کریمی، نوشته شده است. نویسنده، تلاش کرده جریان پیدایش سازمان را از ابتدا دنبال کرده و تحولات آن را در هر مرحله نشان دهد. دست‌نوشته اصلی این کتاب، در مرکز اسناد انقلاب اسلامی نگهداری شده و چاپ حاضر از روی همان دست‌نوشته به انجام رسیده است.

چریک مجاهد خلق

■ انسان‌شناسی سازمان مجاهدین خلق ایران، دوره پیش از انقلاب ۵۷
■ محسن زال
■ نشر ماهریس
■ ۸۱۰ صفحه
■ ۳۰۰ هزار تومان

هدف این کتاب این است که نسبت کنش‌گر و فرهنگ و مناسباتی که در آن قرار می‌گیرد تا به مجاهد تبدیل شود، سنجیده شود. از همین منظر واکاوی آرایش یا نظمی فرهنگی اجتماعی که یک فرد عادی وقتی در آن قرار می‌گیرد، به چریک و مجاهد تبدیل می‌شود، محل تأمل است. این دفتر فرازوفرود مجاهدین خلق را تا برآمدن خیزش ۵۷ بررسی کرده و کوشیده است نشان بدهد چریک‌بودگی چگونه چیزی است...

سازمان مسعود

■ انسان‌شناسی سازمان مجاهدین خلق ایران، دوره بعد از انقلاب ۵۷
■ محسن زال
■ نشر کویر
■ ۳۸۴ صفحه
■ ۱۱۵ هزار تومان

«سازمان مسعود» انسان‌شناسی برهه بعد از انقلاب سازمان مجاهدین است که بنیان‌گذارانش آرمان‌هایی هر چند مبهم اما انسانی داشتند. کتاب سعی کرده نخست تفاوت منش بنیان‌گذاران و نخله مسعود را نشان دهد و بعد تاریخ بعد از انقلاب سازمان را با نگاهی انسان‌شناختی واکاود. سرنوشت مجاهدین که عموماً تحت تأثیر سازمان مجاهدین خلق ایران رقم خورده است، سرنوشت آرمان‌گرایانی است که بی‌خود از خویشتن دست به اسلحه بردند...

